

Longlist strategische dossiers

Datum: 6 december 2022

Status: Definitief.

Inleiding.

Hierbij treft u de longlist aan van opgaven, die uiteindelijk de strategische raadsagenda gaan vormen.

De longlist bevat nu 29 opgaven. Niet elke opgave heeft een gelijke formulering. Dat laat zich met name verklaren door het karakter van de opgave. De ene opgave is generiek en de andere meer specifiek. De longlist is overeenkomstig het stappenplan tot stand gekomen. De raads werkgroep is daarbij leidend geweest en heeft dan ook een belangrijke rol vervuld bij het inhoudelijk vullen van de longlist zoals hij nu definitief is geworden. Ook u als individueel raadslid heeft daarbij een wezenlijke rol vervuld. Zonder uw inbreng was deze longlist met opgaven er niet in deze vorm gekomen.

Donderdagavond 8 december 2022 zal de Raad in een bijeenkomst onder voorzitterschap van John Bijl van het Periklesinstituut komen tot een shortlist. Deze shortlist zal vervolgens ambtelijk worden getoetst. Ook het college zal haar reactie geven. Vervolgens is het aan de Raad om tot een definitieve strategische agenda te komen.

Leusden , 6 december 2022.

Werkgroep SRA.

1. Visie op regionalisering, bestuurlijke vernieuwing en participatie

RES, jeugdzorg, woningbouw, mobiliteit: het zijn complexe opgaven voor gemeenten, die vragen om toenemende en soms verplichte regionale samenwerking en afstemming. De vraagstukken kunnen ingrijpende gevolgen hebben voor de lokale samenleving, terwijl de feitelijke sturingskracht en slagkracht van de gemeenteraad beperkt is. Hoe wil de raad zich opstellen in regionale samenwerking en wat betekent dit voor onze lokale betrokkenheid en democratie?

Tegelijkertijd heeft de raad te maken met moeilijk te overbruggen tegenstellingen tussen inwoners en organisaties over maatschappelijke onderwerpen. Het vertrouwen in overheid en overheidsinstellingen daalt. Inwoners en organisaties vragen grotere betrokkenheid bij vraagstukken die zij belangrijk vinden, maar er zijn ook mensen die geen vertrouwen meer hebben in de politiek en volledig afhaken. Hoe zorgt de raad ervoor dat ze uitlegbare besluiten neemt en wordt gezien als een uitnodigende, zichtbare en betrouwbare partner? En hoe mobiliseert de gemeente de samenleving bij het realiseren van ambities? Immers bij veel opgaven zijn het de uiteindelijk de inwoners zelf die het verschil maken

Hier hebben we professionals bij nodig die weten hoe je inwoners op een goede manier bereikt, maar ook meeneemt in de verandering. Dit zijn professionals die ervaring en kennis hebben van participatie met de samenleving. Omdat dit een ingewikkeld proces is, hebben we als gemeente specialisten nodig die de programma's ondersteunen bij de participatie met inwoners.

- *Wat is onze visie op participatie? Wat is de participatiestrategie?*
Hoe en wanneer moet participatie plaatsvinden en waarom? Hoe verhoudt dat zich tot het proces van meningsvorming en besluitvorming in de raad?
Hoe zorgen we voor inclusieve participatie? Gaan we actief stimuleren dat betrokkenen gemeentetaken over nemen? En wanneer komen zij in aanmerking voor gemeentelijke ondersteuning?
- Hoe kunnen we inwoners direct betrekken bij besluitvorming? Wat kunnen we leren van deep democracy en andere nieuwe besluitvormingsprocessen zoals G1000. Willen we een burgerberaad en hoe functioneert dat dan?
- Hoe komen we in verbinding met inwoners en blijven we in verbinding?
- Hoe zorgen dat we inwoners op een goede manier bereiken en meenemen in veranderingen? Hoeveel inzet van professionals die ervaring en kennis hebben van participatie met de samenleving is nodig? Professionals die ervaring en kennis hebben van participatie met de samenleving. En wat hebben we daarvoor over?
- Willen inwoners wel participeren met de gemeente?
- Op welk moment moeten inwoners bij planvorming betrokken worden? (Eerder dan nu meestal het geval?)
- *Burgerbegroting* - Inwoners van de gemeente bepalen zelf hoe (een deel van) het gemeentebudget besteed wordt. Dit is een mooie directe vorm van democratie en participatie. Het vergroot de betrokkenheid en gemaakte keuzes krijgen een breder draagvlak. Dilemma: de organisatie hiervan vraagt om een gedegen ambtelijke ondersteuning. Het is de vraag of het ambtenarenapparaat in Leusden dit kan en wil dragen.

- *Regionale samenwerking (ook) als doel of (alleen) als middel?* om brede uitdagingen in verschillende domeinen integraal aan te kunnen pakken.
- *Doelen halen boven autonomie?*
Moeten de gemeenteraden autonomie opgeven om de regio beter bestuurbaar te krijgen? Of is het iedere gemeente voor zich?
- *Formaliseren van regionale samenwerking of niet?*
Er ligt nu meestal geen juridische basis onder de regionale samenwerking. Dat biedt ruimte voor lokale autonomie, maar maakt gezamenlijke besluitvorming soms lastig. Welke vorm van samenwerking met de andere gemeenteraden past ons het beste? Welke ruimte wil de raad nemen bij de wijzigingen van de Wgr?
- *Bestuurscultuur: waar staan we voor?*
De bestuurscultuur in Leusden typeert zich het beste als gemeenschapscultuur: informeel, pragmatisch en mens- en consensusgericht. In de samenleving zien we juist verharding en grotere tegenstellingen in opvattingen. Wat betekent dat voor de raad en de normen en rolopvattingen in het samenspel met college, inwoners en organisaties?

2. Visie en grip op digitalisering

Ook in Leusden zijn we afhankelijk geworden van Big Tech. En er zijn steeds meer mogelijkheden om gedrag of de mening van inwoners te beïnvloeden. Daarnaast hebben we te maken met cybercrime, i-beveiliging, privacy, datagedreven werken, digivaardige burgers en zichzelf versterkende kunstmatige intelligentie. Dat alles vraagt om visie en stuurmanschap.

- *Hoe veilig is veilig genoeg?*
Hoe bepalen we het optimum tussen te veel en te weinig beveiliging? Hoeveel middelen of ongemak hebben we over voor cybersecurity?
- *Meer investeren in datagedreven werken?*
Datagedreven werken biedt perspectief op verbetering van dienstverlening en innovatie, maar vraagt ook om investeringen. Wat doen we wel en niet en wanneer?
- *Oude vormen van (analoge) dienstverlening in de lucht houden?*
Mogen we uitgaan van digivaardige burgers (als norm) of moet de gemeente allerlei dure fysieke dienstverlening in stand houden voor een steeds kleiner wordende groep digibeten?
- *Wat mag en moet om inwoners te beïnvloeden?*
Hoe en in hoeverre mag de (lokale) overheid sturen op gewenst gedrag van haar burgers met publieke datastromen, kunstmatige intelligentie en psychologische beïnvloedingstechnieken?

3. Regie, kwaliteit en betaalbaarheid in het sociaal domein

De betaalbaarheid van het sociaal domein blijft een issue. We moeten het sociaal domein anders inrichten. Een fundamentele vraag die daarbij steeds terugkomt, is in welke maatschappelijke behoeften de gemeente moet voorzien. En wat regelen we lokaal en wat regionaal? In Leusden is (extra) vergrijzing, en dus extra risico op tekorten aan zorgverleners en mantelzorgers.

- *Hoever strekt onze zorg?*
Welke maatschappelijke en persoonlijke vraagstukken, behoeftes en problemen behoren tot het terrein van de (gemeentelijke) overheid en welke niet?
Moet onze zorgplicht groter of kleiner worden?
Wat is onze visie op zorginkoop?
Welke invloed heeft de mate van zorgplicht van de gemeente op de pro-activiteit van zorginkoop voor onze inwoners?
- *Geld bijleggen of ambities en kwaliteit naar beneden bijstellen?*
Zijn we bereid om extra geld vrij te maken om niet op kwaliteit en ambities te hoeven inleveren? Ook als we daarvoor de lokale lasten moeten verhogen of moeten bezuinigen op andere taken?
Of zijn we bereid de toegangsdrempel tot zorg en ondersteuning op te hogen, te bezuinigen op preventie of het aanbod te verschromelen?
- *Regionaal of juist niet?*
Het regionaal organiseren van zorg met 7 partners betekent een betere prijs/kwaliteitsverhouding en minder kwetsbaarheid. Maar ook minder invloed op alle keuzes.
Willen we dan toch meer regionaal organiseren?
- *Hoe meten we wat het ‘huidige nivo’ is dat we willen handhaven?* Hoe controleer je daarop als raad?
- *Hoe kunnen we onze bestaande wijken en woningvoorraad beter inzetten om onderlinge en mantelzorg te ondersteunen?*
- *Hoe maak je Leusden aantrekkelijk voor werknemers in de zorg?*
Bijvoorbeeld door woningtoewijzing? Of hoe interesseren we Leusdenaren voor het werk in de zorg?
- *Hoe gaan we met onze hulpbehoevende inwoners om?* Welke gevolgen heeft dit bijvoorbeeld voor aanspraak maken op huishoudelijke hulp en de gerelateerde inkomensgrens?
- Is (nog meer) vroeg-signalering en preventie nodig en mogelijk om kosten duurdere zorg te drukken?
- * Welke mogelijkheden zijn er voor het verminderen van de administratieve lastendruk en daarmee de zorgkosten?
- Wat kan Leusden leren van het “ijslandse model” mbt preventie jeugd?

4. Rondkomen in Leusden: Armoedebeleid

Hoe kunnen we zorgen dat iedereen rond kan komen en mee kan (blijven) doen aan de maatschappij? Niet alleen eten op je bord maar ook meedoen aan sport en cultuur, met het OV kunnen reizen etc. En elkaar ontmoeten maar ook medezeggenschap over de buurt. En hoe gaan we om met energie-armoede; de huishoudens die nu in de knel zitten, vooral als ze een hoog energieverbruik hebben?

- hoe kunnen we effectief zijn met beperkte middelen en capaciteit?
- Hoe bereiken we mensen?

- Richten we ons op de armsten (logisch bij inflatie) of op kwetsbaren met een hoge energierekening?
- Steunen we alleen financieel of ook met isolatie etc?
- Hoe werken we samen met provincie en rijk? Wachten we op Den Haag?
- Om dit probleem op te vangen moet de begroting aangepast worden ten koste van andere zaken. Welke keuzes maak je hierin, wat kan eventueel uitgesteld worden?
- Zetten we in op genezen of voorkomen? Hoe moet preventie invulling krijgen?
- Versterken van lokale gemeenschap door faciliteren van wijkverenigingen en visie op vrijwilligersbeleid?
- Hebben we voldoende zicht op de omvang van de problematiek? Zijn de huidige communicatie en instrumenten afdoende om de aanwas te bedienen?
- Is gerichte financiële ondersteuning mogelijk en gewenst, of slechts symptoombestrijding met ongewenste inkomenspolitieke effecten? Hoe bepaal je wie wat nodig heeft?
- Kunnen we maatregelen uit de energietransitie naar voren halen om de druk van de energierekening structureel te verlichten. Kunnen we de verhuurder aanspreken/inzetten op zijn verantwoordelijkheid (investeren in isolatie of energietransitie maatregelen om de energierekening van de huurder te ontzien)? Kan dat bij alle of alleen bij sociale huurvarianten?
- Hoe definiëren we armoede? Om hoeveel Leusdenaren gaat het dan? Hebben we die in beeld?

5. Inflatie en stijgende energieprijzen voor door de gemeente 'gesubsidieerde' instellingen.

Dit geldt met name de huurders/uitbaters van gemeentelijk onroerend goed (denk aan De Korf, Scholen in de Kunst, Fort33, Groene Belevenis, zwembad). Nagaan in hoeverre de afgesproken diensten in gevaar komen en wat hier aan te doen is.

6. Impact corona op de ontwikkeling van jongeren; extra activiteiten tbv jongeren.

Vooraf jongeren / pubers (ca 14-18 jaar) lijken door Corona op achterstand te staan in een cruciale fase van hun ontwikkeling. De onderwijsondersteuning loopt via de middelbare scholen (niet in Leusden), maar we willen aandacht en overzicht in de raad voor de sociaal-emotionele en sportieve ontwikkeling in het algemeen en de mogelijke psychische problemen in het bijzonder. *Dilemma's*:

- Richten we ons alleen op pubers of trekken we het breder (mits nog steeds met spoed)?
- Hoe de jongeren zelf er bij betrokken (maar kunnen zij wel weten wat ze gemist hebben?)
- Hoe worden de organisatoren van jongerenactiviteiten (zoals sportverenigingen) er bij betrokken?
- Hoe wordt er afgestemd met bijv de middelbare scholen in buurgemeenten?
- Hoe zorgen we voor meer activiteiten zoals de (eenmalige) Vueltadisco filmavonden of sport?
- Welk aanbod past voor de groep te oud voor de prikkeldisco en te jong om te gaan stappen in bv Amersfoort?

7. Economie

Economie is belangrijk voor de ontwikkeling van onze gemeente, ook in de regio. De positie die Leusden heeft op economisch vlak, met grote bedrijven zoals AFAS en PON, moeten we koesteren en onderhouden. Ook ondernemers hebben daar een belangrijke rol in de economische situatie van onze gemeente.

- Bedrijventerreinen: hoe spelen we in op het tekort aan bedrijventerreinen in onze gemeente?
- (Extra inzet op) Levendigheid en veiligheid in de winkelcentra vergroten om de leegstand te voorkomen?
- Toerisme, lokaal vs. regionaal vs. landelijk: hoe houden we onze gemeente aantrekkelijk voor toerisme? Toeristen, zowel binnen als buiten de regio, zorgen voor economische activiteit in Leusden. Hoe blijven onze winkelcentra aantrekkelijk (place to buy vs. place to be) voor onszelf en gasten van buiten de gemeente?
- Benader de boer als ondernemer. Help de boeren die hun bedrijf na stikstofmaatregelen voortzetten hun bestaanszekerheid te vergroten door regels voor nevenactiviteiten te versoepelen. Te denken valt aan B&B, camperplaatsen, etc. Dilemma: Is er voldoende capaciteit in het ambtelijk apparaat om dit te faciliteren? Mogelijke conflicten met landelijke wet- en regelgeving.
- Uitvoering geven aan het ondernemersloket i.s.m. ondernemers?
- Kunnen we de lokale economie helpen door meer lokaal in te kopen?

8. Ruimte & aandacht voor bedrijventerreinen

Hierdoor het behouden van ondernemers en werkgelegenheid in de gemeente Leusden.

Het college kijkt met de raad en ondernemers in de innovatieve maakindustrie hoe bijvoorbeeld deze niche-bedrijven duurzaam een plaats in Leusden gaan behouden en welke verbanden er mogelijk te leggen zijn met onderwijs en inwoners (arbeidsmarkt). Bij de bedrijventerreinen aandacht voor bereikbaarheid en verduurzaming.

- Dilemma; grond van ondernemers wordt graag opgekocht door ontwikkelaars terwijl we de ondernemers moeten en willen behouden.
- Moeten we prioriteit geven aan revitaliseren en optimaliseren Bedrijventerrein Ambachtsweg?
- Actief op zoek naar ruimte voor een nieuw bedrijventerrein? bijv. aan de Schammersteeg, naast de MHC Leusden?
- Trajectbegeleider aantrekken voor arbeidsparticipatie?

9. Transitie buitengebied: scherpe keuzes voor de lange termijn

De aard van het boerenbedrijf is aan het veranderen. Kringlooplandbouw, recreatie, natuurontwikkeling, duurzame energie-opwek en verstedelijking leggen nieuwe en extra ruimteclaims op het buitengebied. Dat past niet allemaal en daarom moeten er scherpe keuzes gemaakt worden.

- *Accepteren we een teruggang in agrarisch grondgebruik?*
Woningbouw, zonnevelden, recreatie en natuur vragen allemaal om extra ruimte, die alleen ten koste van landbouwgrond gevonden kan worden. Mogen andere functies in het buitengebied ten koste gaan van onze agrarische productie en het toekomstperspectief van de landbouw?

- *Welke functies mogen/moeten waar?*
Welke ruimte vragende functies zoals landbouw, natuur, recreatie, opwek energie en woningbouw krijgen waar de prioriteit? Hoe verhoudt sturen op meer natuur en recreatie zich tot verdienperspectief voor plattelandsondernemers? Hoe wegen we nieuwe ruimteclaims ten opzichte van de gevestigde belangen? Tot welke kaders en perspectieven leidt dat voor onze gebieden, zoals bos en heide, beeklandschap, kampenlandschap enz.?
- *Hoe gaan de stikstofmaatregelen van het kabinet het grondgebruik in Leusden beïnvloeden?*
Hoe kunnen we agrarische sector zo goed mogelijk helpen bij deze transitie? Hoe dienen we hiermee het herstel van natuur en de verbetering van natuurgebieden en ecologische zones en verbindingen?
- *voorzieningen en ruimte voor toerisme en recreatie*

10. Energietransitie en warmtetransitie

Om wereldwijde, Europese, nationale en lokale klimaatdoelen te behalen, is een grote inspanning nodig. De opgaven uit de RES en de routekaart klimaatneutraal Leusden 2040 - met belangrijke tussendoelen in 2030 - vragen om lastige afwegingen. Windmolens en zonnevelden leggen extra claims op schaarse ruimte in het buitengebied en het isoleren en van het gas afsluiten van bestaande woonwijken is complex en kostbaar. Hoe gaan we te werk?

- *Extra eisen duurzame nieuwbouw?*
Met de komst van de omgevingswet krijgen gemeenten meer ruimte om zelf extra eisen te stellen aan (nieuw)bouw. Zijn we bereid om de eisen voor duurzame nieuwbouw en verbouw verder aan te scherpen, ook als het daarmee in eerste instantie duurder wordt?
- *Verplicht van het gas af?*
Zijn we bereid om huishoudens op zeker moment verplicht van het gas af te sluiten, als de wetgever die mogelijkheid biedt en er voldoende reële alternatieven voorhanden zijn?
- *Waar ligt de balans tussen kwantiteit en kwaliteit van zonne energie?*
Willen we financieel bijdragen aan zonnedaken op bedrijven en boven parkeerplaatsen, als deze lastiger te realiseren zonneparken er anders niet komen? En in hoeverre begrenzen we de 'makkelijke' zonnevelden in weilanden, ook als dat de transitie vertraagt?
- *Zelf risicodragend investeren in duurzame opwek?*
Gaan we zelf actief en risicodragend investeren om de transitie te versnellen? Welke rendementseisen stellen we daarbij?
- *Laten we ons leiden door de opgave of de Rijksbijdrage?*
Te werk gaan volgens onze ambitie klimaatneutraal 2040, kost mogelijk meer geld aan ambtelijke capaciteit en beleid dan we daarvoor van het Rijk ontvangen. Schalen we onze ambities dan af of passen we het verschil bij uit andere middelen?
- *Is draagvlak van omwonenden een eis?*
Windmolens en zonnevelden roepen bij sommige mensen veel weerstand op. Laten we de raadsbreed vastgestelde routekaart 2040 los als er (te) veel (lokale) maatschappelijke weerstand is tegen deze projecten?

- Hoe verhouden we ons als gemeente tot de eisen die gesteld worden door de provincie en het rijk met betrekking tot het lokaal opwekken van duurzame energie? Zien wij de aanwijzingen van de provincie als leidend en hoe handelen we hiernaar?
- Hoe gaan we om met de tekorten van energie? Hebben de actuele (internationale) veranderingen invloed op onze visie op het lokaal opwekken van duurzame energie?
- Eén duurzaamheidsloket voor alle vragen van inwoners, ondernemers en agrariërs voor het verduurzamen van de woning of bedrijfsgebouw?
- Energietuinen realiseren?

11. Lokale opwek, -opslag en gebruik van elektriciteit en warmte.

Leusden loopt als gemeente voorop als het gaat om het opwekken van groene stroom door “zon-op-dak”. Ondanks deze koppositie wordt de beschikbare dakruimte slechts optimaal (compensatie eigen verbruik) en niet maximaal (energieleverend) gebruikt. Maximalisatie van de opwekmogelijkheden van groene stroom met kwalitatief goede maatregelen zoals zon-op-dak en zon-op-vlak (combinatie van functies) is gewenst. Tegelijkertijd wordt bij pieken in de opwek het elektriciteitsnet zodanig belast dat overbelasting ontstaat en opgewekte groene energie niet wordt benut, maar ongebruikt verloren gaat. Het gebeurt regelmatig dat groene producenten moeten afschakelen en elders grijze producenten moeten aanschakelen om de balans op het stroomnet te behouden en zo de stabiliteit van het net zeker te stellen.

Het maximaliseren van opwek door zon-op-dak, de stabiliteit van het elektriciteitsnet, het beperken van het verloren gaan van opgewekte groene stroom en het beperken van de noodzaak te bijschakelen van grijze opwek zijn gebaat bij “lokale opslag”, in de vorm van thuisaccu’s en straat- of buurtbatterijen/-accu’s.

Lokale opwek van groene energie door zon-op-dak en lokale opslag dienen in combinatie te worden nagestreefd en bevorderd.

In de huidige aanpak gaan we vooral voor isolatie, individuele warmtepompen en nul-op-demeter. Dat leidt tot grote interactie met en afhankelijkheid van het elektriciteitsnet. Er zijn ook andere mogelijkheden, zoals het bezoek aan Ede liet zien.

Dilemma’s

- Wat moet de te bereiken doelstellingen zijn met het stimuleren van de thuis/straat/buurt accu?
- Hoe kunnen we ervaring opdoen om tot de beste keuzes uit de variatie aan innovaties te komen?
- Is het tegelijkertijd houden van verschillende pilots (met een verschillende omvang en vormen van lokale opslag) hiervoor een optie?
- Welke middelen willen we hiervoor als gemeente inzetten?
- Kunnen we gebruik maken van de faciliteiten van de provincie (Motie 77a “Buurtbatterij”)?
- *Alleen lagetemperatuur verwarming of ook hoge-temperatuur warmteopslag in de wijk?*
- *Alleen electriciteitsopwekking of ook warmtewinning?*

- *Alleen opwekken voor je eigen electriciteitsconsumptie of ook voor energie-opslag?*

12. Passend en betaalbaar wonen

De gemeenteraad en ook de regio heeft al de nodige kaders vastgesteld over waar, wanneer en wat we willen bijbouwen. Door de hoge druk op de woningmarkt ontstaat de vraag: moet er meer, sneller, en in hogere dichtheden gebouwd worden? Ook in Leusden? Hoe behouden we onze ruimtelijke kwaliteit en zorgen we tegelijkertijd voor passend en betaalbaar wonen? Het is belangrijk dat in de wijken waar veel huurwoningen zijn ook diversiteit in de samenstelling van gezinnen en bewoners is. De huidige regels sturen op een eenzijdig bewonersbestand. Ook de regels voor urgentie geven voor sommigen niet de doorstroming die wel gewenst is.

- *Vasthouden aan beperkt en in lage dichtheden bouwen?*
De huidige keuze voor bouwen in dorpse dichtheden en niet al te hoge aantallen past bij de doelen 'mobiliteitsbeperking' en 'behoud van de kwaliteiten van het buitengebied' en bij het regionaal ontwikkelbeeld. Blijven we daarbij of gaan we de locaties sneller, of met meer woningen volbouwen?
- *Wel of geen % sociale huur voor nieuwbouw na 2025?*
In de woonvisie is nu vanaf 2025 geen specifiek percentage opgenomen voor de bouw van sociale huurwoningen. We hebben nu voorzien in een percentage 'betaalbare woningen' van 40%, met een niet nader gespecificeerde verdeling in sociale huur, sociale koop, middeldure huur en koop tot aan de NHG-grens. Laten we dat zo, of willen we dat juist verder specificeren?
- *Tijdelijke woningen?*
Gaan we tijdelijke woningen bouwen voor bijvoorbeeld statushouders om de druk op de reguliere sociale huur te verminderen? Ook als dat extra geld kost, een lagere kwaliteit heeft en ten koste gaat van groen of een bedrijventerrein?
- *Hoe behouden we de vitaliteit in de wijken?:* hoe zorgen we ervoor dat met de combinatie van de huidige regels en bijvoorbeeld de huidige grote instroom van statushouders er wel voor dat de buurten ook op lange termijn vitaal blijven? Kunnen we differentiëren in regels? Hoe gaan we eenzijdige samenstelling van de wijken tegen?
- Extra aandacht voor starters, ouderen en kwetsbare personen?
- Hoe vinden we de balans tussen ruimtebeslag, woonbehoefte en betaalbaarheid?
- Hoe houden we als gemeente voldoende invloed over de invulling van de schaarse ruimte?
- Hoe behouden we het groene karakter van de gemeente?
- Hoe kunnen flexwoningen en alternatieve woonvormen zoals tiny houses of knarrenhofjes de druk op volkshuisvesting in onze gemeente beïnvloeden?
Moeten we Woonconcept-ideeën uit de gemeenschap actiever ondersteunen?
- Wat zijn de woonbehoeften in de gemeente Leusden? Is er naast de huidige Woonvisie vol met cijfers niet ook behoefte aan een integrale en kwalitatieve visie op wonen? Hoe verhouden we ons tot de groei van het aantal inwoners en nieuwe generaties die nog sneller groeien dan verwacht?

- In welk tempo gaan we (een plan voor) Tabaksteeg-Zuid realiseren en welke rol krijgen de omwonenden daarin?
- Willen we de mogelijkheid onderzoeken om LTV Leusden te verplaatsen naar de Schammersteeg (naast MHC Leusden) ten behoeve van woningbouw?

13. Woningcrisis

Woningcrisis. Vooruitlopend op de woningbouw in de zoekgebieden is er behoefte aan woningen op korte termijn voor jongeren die nog thuis wonen, zorgbehoevenden, mensen met urgentieverklaringen, statushouders etc. Zowel voor mensen die al in Leusden wonen en werken of dat graag willen doen. Welke bijdrage kan en wil Leusden hierin leveren? Dilemma's:

- Is er ruimte voor tijdelijke (flex)woningen (analoog aan tijdelijke mantelzorgwoningen), zowel op toekomstige bouwlocaties of op bestaande bouwblokken (voor kinderen of ouders die niet vallen onder de mantelzorgbepaling)?
- Kan de bestaande woonvoorraad beter ingezet worden nu de gemiddelde woningbezetting al jaren daalt?
- Zijn er nog werk/wooncombinaties mogelijk met kantoorpanden, waarbij het wonen daar het werken niet in de weg zit?

14. (Nieuwe vormen van) vervoer & mobiliteit

We willen de CO2-reductie-doelen halen én de opstopping van het verkeer niet nog veel erger laten worden en ons gezonder verplaatsen. Daarom moet de manier waarop we ons verplaatsen in onze gemeente ingrijpend wijzigen. Het is zaak dat we (nieuwe vormen van) fietsen stimuleren, voor korte en middellange afstanden (tot 15 of 20 km) en meer gebruik gaan maken van elektriciteit, groen gas en waterstof. Maar hoever gaan we in het ontmoedigen van autobezit en autogebruik? En daarnaast: De frustratie over het beperkte aanbod van OV en het opkomen van deelscooters e.d. vraagt om het afstemmen van zulk particulier initiatief op de maatschappelijke vraag en de inrichting van wegen en parkeergelegenheid.

- *Actief ontmoedigen van autogebruik voor verplaatsingen binnen de kern?*
Er is ruimte nodig om veiligheid en ruimte voor fietsers te creëren en om ons met de fiets sneller te kunnen verplaatsen, ten opzichte van de auto. Laten we het bij het actief stimuleren van fietsen of durven we daarnaast ook het autogebruik - voor verplaatsingen binnen de kernen Leusden en Achterveld - actief te ontmoedigen?
- *Actief deelmobiliteit bevorderen door (2e) eigen auto te ontmoedigen?*
Hoe minder auto's er in Leusden zijn, hoe meer ruimte voor fietsers en groen. Gaan we actief deelauto's of deelfietsen bevorderen en een (2e) eigen auto ontmoedigen? En op welke manier? Moet APV aangepast worden om deelauto's/deelfietsen/deelscooters gemakkelijker te maken of beter te controleren?
- *Hoe kunnen we openbaar vervoer moderniseren, wat duurzaam en een goede bereikbaarheid moet bieden zodat alle doelgroepen hier gebruik van kunnen maken?*
- *Lagere parkeernormen hanteren?*
Minder parkeerplekken betekent meer ruimte voor groen of woningen én minder

autogebruik binnen de bebouwde kom. Maar uitwijken naar parkeerplaatsen in de schil rond het centrum levert wel irritatie op. Moeten we lagere parkeernormen hanteren in de centra en stoppen rekening te houden met voldoende parkeerplekken voor de drukste tijden of juist niet?

- *Extra geld voor extra fietspaden?*
Er zijn meer en bredere fietspaden nodig, willen we fietsen stimuleren en snelheidsverschillen tussen snelle en reguliere fietsen veilig houden. Dat kost veel geld: hebben we dat ervoor over?
- Waar en hoe kunnen we investeren in de fietsinfrastructuur zodat het aantrekkelijker wordt om de fiets te pakken.
- Hoe voeren we de mobiliteitsvisie uit? Welke maatregelen willen we uitvoeren en met welke prioritering? Vanuit mobiliteit (fietsers centraal) maar samen met maatregelen op het vlak van biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Zetten we in op Mobility As A Service?
- Pakken we verkeerssituaties pas aan als er ongelukken gebeuren of doen we dat met een blik op de toekomst?
- Veiligheid over straat willen we toevoegen en dat ook als dilemma zien: Wanneer je fiets of loopt door Leusden wil je veilig over straat, kan dat? (uitgaande van voldoende verlichting en/of veilige verkeerssituaties rondom inzichtelijkheid en snelheid van andere weggebruikers)
- Hamersveldseweg zuid: Hoe pakken we het sluipverkeer aan? Fietsstraat/autoluw maken?
- Hoe houden we de invalswegen wel goed auto bereikbaar?
- Extra of sneller laadpalen voor auto's en voor fietsen realiseren?

15. Aanpassen aan klimaatverandering: opvangen van te nat, te droog en te heet weer

De zomers van 2018, 2019, 2020 (heet en droog) en 2021 (overstromingen) illustreren dat het menens is met de klimaatverandering. Leusden zal zich moeten voorbereiden op extremere te hete, te droge of te natte weersomstandigheden. Naast 'afwateren' zijn ook 'ontstienen' en 'vergroenen' belangrijke maatregelen waarmee we ons kunnen aanpassen aan klimaatverandering. We hebben hier nog nauwelijks beleid en middelen voor in Leusden. Een integrale aanpak voor privégrond, openbare ruimte en infrastructuur ontbreekt en ons (verouderde) bomenbeleid legt geen link naar bodemkwaliteit of klimaatadaptatie..

- *Gaan we tijd en moeite steken in een integraal klimaatadaptatieplan?*
Hoe ambitieus zijn we in de wijze waarop we ons aanpassen aan klimaatverandering? Wat mag het kosten en wat verwachten we van onze inwoners? Hoe gaan we om met de berging, retentie en afvoer van water om wateroverlast te voorkomen?
- *Hoever gaan we om bedrijven en inwoners hun steentje bij te laten dragen?*
Zijn we bereid om geld te steken in subsidies om bedrijven en inwoners te verleiden hun

tuinen en erven te ontstemen en te vergroenen? En in welke situaties willen we dat desnoods afdwingen?

- *Hoe gaan we om met onze biodiversiteit?* De natuur ondervindt grote gevolgen van klimaatverandering. Hoe kunnen we als gemeente zorgen voor een degelijk en duurzaam natuurherstel voor huidige en toekomstige generaties? Hoe maken we gebruik van de ruimte?
- *Specifieke aandacht voor (meer) bomen (planten)? Waar?* Wat doet de gemeente, wat doen burgers en bedrijven? Hoe steunen we hen? Wachten we tot bomen dood gaan voordat we ze vervangen of planten we vooraf al?

16. Programma van Eisen uitwerken voor woningbouw in de Zoekgebieden

Voor de zoekgebieden kunnen we niet wachten op een verkenning voor een nieuwe woonvisie. We willen als raad op redelijk korte termijn richting geven aan de op te stellen programma's van eisen. plan realiseren samen met omwonenden

Dilemma's:

- Voor wie bouwen we waar?
- Houden we het vastgestelde tempo aan of moet dit tijdens de bouwfase omhoog?
- Bouwen we zoals we gewend zijn, of is er ook ruimte om te experimenteren denk bijvoorbeeld aan kleine autoloze starterswoningen (wel deelauto's via de VVE), of knarrenhofjes met gezamenlijke voorzieningen?

17. Statushouders-vluchtelingen

Leusden heeft een lange traditie in gastvrijheid voor mensen die op de vlucht zijn. Geen grootschalige opvang, maar op kleine schaal en voorspelbaar, dus voor lange termijn. En mogelijk in mix met andere doelgroepen, voor bv starters en gescheiden mensen.

- Dilemma: beschikbaarheid van locaties en snelheid

18. Onderlinge betrokkenheid

In onze gemeente kijken we naar elkaar om. Buren kennen elkaar, er zijn veel plekken om elkaar te ontmoeten, er zijn activiteiten voor iedereen en het verenigingsleven bloeit.

Dilemma's

- Hoe creëren of faciliteren we ontmoetingsplaatsen?
- Hoe remmen we individualisering af en bevorderen we betrokkenheid?
- Hoe vinden we eenzaamheid en wat doen we eraan?
- Hoe houden we onze gemeente aantrekkelijk voor jongeren?

19. Kunst en Cultuur

Cultuur is een essentieel onderdeel van ons samenleven als mensen. Het genereert niet alleen economische activiteit maar zorgt ook voor sociale binding en andere publieke waarden die wij als mensen nodig hebben. Cultuur is een voorwaarde voor het goed functioneren van onze lokale

gemeenschap, voor jong en oud. Hoe zorgen we dat deze sector kan blijven zorgen voor meerwaarde voor Leusden? Er is een cultuurnota nodig waarin ook aandacht is voor cultuurhistorisch erfgoed.

- De balans tussen hoge en lage kunst (opera/pop, toneel/carnaval, etc).
- De balans tussen meedoen en toeschouwen.
- De effecten van digitalisering op de behoeften.
- De behoeften van ouderen en jongeren
- *Good practices* in sector onderzoeken: om de sector te kunnen ondersteunen en versterken kan gekeken worden naar de manier waarop dit gebeurt in andere gemeenten? Hoe gaan we om met de gevolgen van de coronacrisis voor de kunst en cultuursector?
- *Cultuurnota/Cultuurvisie*: Er is geen concrete visie op cultuur en een bijpassende nota ontbreekt. Hoe kunnen een cultuurvisie en -nota onze lokale cultuursector ondersteunen en versterken? Welk rol geven de huidige cultuurkoepel, muziekverenigingen en andere culturele initiatieven?
- *Cultuurkoepel*: Onze lokale cultuursector bestaat uit veel verschillende organisaties, van professionele theaters tot amateurverenigingen. Hoe kunnen we deze sector versterken door aan te haken op de bestaande netwerken en structuren en die uit te breiden?
- Welk cultuurbeleid staan we voor, waar liggen prioriteiten en welke accommodaties zijn nodig op welke plek?
- Willen we een Cultuurhuis realiseren in samenwerking met theater de Tuin en andere culturele groepen?

20. Sport en recreatie

Sport is niet alleen goed voor fysieke gezondheid, maar draagt ook bij aan mentaal en sociaal welzijn, en bovenal is sporten een recreatieve bezigheid. Het Leusdense sportaanbod is zeer uitgebreid en tekenend voor de sociale voorzieningen in Leusden. Hoe kunnen we dat op een gewenst niveau houden?

- *Sportpas*: Zou het laagdrempelig toegankelijk maken van sport bij kunnen dragen aan het gewenste niveau van deze sociale voorzieningen? Hoe kunnen we mindervermogenden, ouderen, jongeren en hulpbehoevenden aan het sporten krijgen en houden? Wat voor uitkomsten biedt een Leusdense sportpas voor bepaalde doelgroepen?
- *Buiten recreëren*: Leusden staat bekend om haar prachtige groene buitenruimte. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit zo blijft en verbeterd wordt? Hoe zorgen bijvoorbeeld honden-uitlaatvelden of camperplaatsen voor een prettige ervaring bij de buitenrecreatie? Hoe richten we onze publieke buitenruimte hierop in binnen en buiten bebouwde kom?

- Welk sportbeleid staan we voor, waar liggen prioriteiten en welke accommodaties zijn nodig op welke plek?
- Hoe bevorderen we de samenwerking tussen sportverenigingen onderling om uitwisseling van kennis en mensen te vergroten? Wat is daarvoor nodig?
- Willen we schoolzwemmen weer mogelijk maken voor de scholen die dat willen en wat hebben we daar voor over?

21. Gemeentelijk vastgoed/Accommodatiebeleid

Doel: toekomstbestendig gemeentelijk vastgoed. Zowel qua functie als qua duurzaamheid. Wij zien dat er besluiten nodig zijn over de Octopus (lange termijn) en Fort33 in combinatie met Scholen in de Kunst (korte termijn). Ook is er een besluit nodig over de Korf, de Tuin en de Bibliotheek (vrij korte termijn).

- Investeren we voor de toekomst? Kijken we op postzegel niveau of zoeken we de beste oplossing voor de hele Hamershof? Durven we de regie te pakken?
- Visie onderwijshuisvesting. De huisvesting van het aantal leerlingen is momenteel krap. Hoe gaan we daar de komende jaren mee om? Welke visie ligt ten grondslag aan onderwijshuisvesting?
- Bieb en de Korf: de Hamershof huisvest een groot aantal voorzieningen zoals de Bibliotheek en de Korf die een belangrijke functie hebben. Voor beide panden moeten nieuwe plannen gemaakt worden voor huisvesting. Hoe gaan we dat de komende jaren doen? Waaraan willen we prioriteit geven? Welke functies vinden we daarbij belangrijk?
- Welk sportbeleid staan we voor, waar liggen prioriteiten en welke accommodaties zijn nodig op welke plek?
- Welk cultuurbeleid staan we voor, waar liggen prioriteiten en welke accommodaties zijn nodig op welke plek?
- Op welke manier kunnen we de bestaande panden verduurzamen? En zijn die panden dat nog wel waard? Hierbij in ogenschouw genomen het al dan niet behouden van culturele waarden van het individuele gebouw, exploitatie, onderhoudskosten en eventuele verandering van functies.
- Op welke manier onderhouden we panden, welke lange termijnvisie hebben we voor de individuele panden.

22. Veilige Fietsverbinding Postweg.

Zowel voor school, werk als recreatie is fietsen over de Postweg van belang. We willen graag een (gescheiden?) fietspad dat hierin voorziet

23. Begraven.

Er is steeds meer diversiteit in de wens van burgers met betrekking tot cremen en begraven. Denk bijvoorbeeld aan natuurbegraafplaatsen of de kerkelijke begraafplaats. Wat willen we dat mogelijk is in Leusden?

24. Toekomst Octopus

Met stijgende energieprijzen kost het zwembad extra veel geld. Niemand wil Octopus wegbezuinigen maar hoe kunnen we ervoor zorgen dat ons zwembad een duurzaam bestaan tegemoet gaat?

Bovendien, welke insteek nemen we met de vernieuwing van het bad? Richten we ons op lokaal of een regionale voorziening?

We willen voor het einde van deze raadsperiode een goede verkenning van de toekomstscenario's van de Octopus.

Willen we de exploitatie van de Octopus weer in gemeentelijke handen brengen?

25. De vijver rond Fort33 beter inrichten

Dit is nu een nutteloze ruimte en kan wellicht gebruikt worden als recreatie doel bv zwemwater maar ook horeca en of terras. Dilemma;

- we zien het aantal inwoners groeien binnen de gemeente maar de voorzieningen qua recreatie groeien niet mee.

26. Meer controle op verkeersovertredingen (handhaving)

27. Wijkmanagers aanstellen in diverse wijken als ogen en oren van de buurt

28. Snel-service formule toepassen waar mogelijk;

29. Trajectbegeleider aantrekken voor arbeidsparticipatie;